

Voortgangrapportage

Regio Deals

2023

Regio Deals 1^e t/m 4^e tranche

20 Regio Deals in uitvoering

20 afgeronde Regio Deals

Nb. Deze Voortgangrapportage richt zich op de resultaten van Regio Deals die in 2023 liepen of af liepen. Regio Deals die zijn afgerond vóór 2023 (Achterhoek, Parkstad Limburg I, Den Haag Zuidwest I) zijn niet meegenomen.

Tranche 1

ESTEC

ESTEC (European Space, Research and Technology Centre) richt zich op de ontwikkeling van de Space Campus Noordwijk (nu: NL Space Campus) en de bouw van een nieuwe internationale ontmoetingsplek. Daarnaast is met deze Regio Deal-middelen een financiële bijdrage geleverd aan de Nederlandse inschrijving in optionele programma's van de European Space Agency voor de periode 2020-2022. De gemeente Noordwijk en de provincie Zuid-Holland hebben een nieuwe stichting opgericht om community-building en business development op het terrein mogelijk te maken. ESTEC en het Netherlands Space Office (NSO) zijn nauw betrokken bij deze activiteiten. Inmiddels is de gebiedsontwikkeling op het terrein gestart. De bouw van de internationale ontmoetingsplek op ESTEC zal volgens de huidige planning in 2024 worden afgerond. Daarmee krijgt de NL Space Campus nieuwe faciliteiten om te kunnen fungeren als internationale hub voor onderzoek, onderwijs en bedrijvigheid op het gebied van ruimtevaart. De financiering van ESTEC loopt via het ministerie van EZK.

Nucleaire problematiek

De inzet van de regio deal middelen voor nucleaire problematiek dragen bij aan oplossingen voor korte termijn problematiek bij het opruimen van het historische radioactieve afval van gebouwen bij NRG in Petten. Het verwerken en afvoeren van het historisch radioactief afval bij NRG in Petten naar afvalverwerkingsbedrijf COVRA in Vlissingen, en de ontmanteling van gebouwen bij NRG in Petten, verloopt conform planning. Het ministerie van Economische Zaken heeft met NRG een overeenkomst afgesloten in de vorm van een lening met voorwaardelijke terugbetalingsverplichting, die in 2021 is uitgebreid met een aanvullende lening. De samenwerking tussen NRG en COVRA verloopt goed en is van belang voor een tijdige verwerking en afvoer van het historisch afval. Een aanjager ziet hierop toe. De financiering van ESTEC loopt via het ministerie van EZK.

Rotterdam Zuid I

Voor de Regio Deal Rotterdam Zuid I zijn er in 2023 activiteiten uitgevoerd binnen de pijlers Wonen, Cultuur en Werk. Binnen de pijler Werk zijn extra werkconsulenten ingezet op de kwetsbare doelgroepen en scholingstrajecten ingezet om deze werkzoekenden aan een baan te helpen. De gezamenlijke inzet heeft in 2023 geleid tot een voorzichtig positieve trend ten opzichte van de rest van de stad. In de pijler Wonen zijn meerdere herstructureringsprojecten gestart in 2023 na participatietrajecten met bewoners. Binnen de aanpak particuliere voorraad worden eigenaren van woningen in de wijken op Zuid bijvoorbeeld gestimuleerd onderhoudsachterstanden weg te werken. Zij worden verleid om door middel van 'slim onderhoud' de eerste verduurzamingsstappen te zetten en ook een duurzaam meerjarig onderhoudsplan op te stellen. Daarmee zijn inmiddels 3.598 woningen bereikt, ruim meer dan de doelstelling van 3.000. In 2023 zijn de ingezette impulsen culturele programmering, talentontwikkeling en planvorming Cultuur&Campus binnen deze Regio Deal inhoudelijk afgerond. De pijler Cultuur binnen de Regiodeal 2019-2022 is afgesloten met de 'Zomer op Zuid' 2023. Dit was een groot evenement waarin verschillende programma's en netwerken met elkaar in verbinding kwamen.

Zeeland

De Regio Deal Zeeland is bedoeld voor versterking van de concurrentiekracht en de leefbaarheid van Zeeland. Vanuit de Regio Deal is aandacht geweest voor de thema's innovatie en talent, wonen, toerisme, arbeidsmarkt, onderwijs, cultuur en duurzame bedrijvigheid en bedrijventerreinen. In de

evaluatie wordt gekeken naar de effectiviteit van het gevoerde investeringsprogramma en de impact op de concurrentiekracht en de brede welvaart. De Regio Deal Zeeland is eind 2023 afgerond. In het voorjaar van 2024 wordt deze Regio Deal geëvalueerd. Rond de zomer wordt de evaluatie opgeleverd.

Caribisch Nederland

In 2020 heeft het kabinet 20 miljoen uit de Regio Envelop beschikbaar gesteld voor Caribisch Nederland. Deze investering was een aanvulling op de 30 miljoen die in 2018 al was vrijgemaakt voor voornamelijk infrastructurele projecten. De nadruk lag op sociaaleconomische en ecologische projecten. Het bedrag is ingezet ten behoeve van vijf meerjarige projecten: het programma BES(t) 4 Kids, het versterken van de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt, een jobcentrum op Bonaire, het Koraalherstelplan, en tenslotte het versterken van de governance van Sint-Eustatius.

De Regio envelop-middelen zijn nadien aangevuld met in het bijzonder de Caribisch Nederland-envelop van € 30 miljoen structureel en € 35 miljoen voor het natuur en milieubeleidsplan Caribisch Nederland (NMBP).

Zo is er de afgelopen jaren met veel drive en bevologenheid meegebouwd aan het programma BES(t)4kids. Daarin is samen met alle stakeholders (waaronder 4 departementen) gewerkt aan het verbeteren van de kwaliteit en (financiële) toegankelijkheid van kinderopvang in Caribisch Nederland. Met respect voor ieders expertise en inbreng is men gekomen tot een goede basis om duurzaam en structureel verder te werken aan het beter maken van de kinderopvang en de aansluiting op het basisonderwijs.

De ICT-infrastructuur van het openbaar lichaam Sint-Eustatius is vernieuwd. Er is nieuwe bekabeling aangelegd, nieuwe apparatuur aangeschaft, de locaties van het openbaar lichaam zijn op een Microsoft Office 365-omgeving aangesloten en er hebben trainingen plaatsgevonden zodat ambtenaren de nieuwe software kunnen gebruiken.

Brainport Eindhoven

Een fijne regio zijn om te wonen, werken en leven voor iedereen. Dat streven ligt sinds jaar en dag ten grondslag aan de ontwikkeling van Brainport Eindhoven. Daarin speelt de Regio Deal Brainport Eindhoven (2018 -2025) een belangrijke rol. De Regio Deal Brainport Eindhoven is gebaseerd op drie pijlers: 1) het regionale voorzieningenniveau, 2) het ontwikkelen, aantrekken en behouden van talent en 3) het stimuleren van de ontwikkeling van nieuwe maatschappelijke innovaties die belangrijk zijn voor de regio en ver daarbuiten.

Zowel steden als dorpen in de Brainportregio zien en merken dagelijks de resultaten van investeringen in sport, cultuur en recreatie. Neem het van Gogh Village Museum in Nuenen dat in mei van afgelopen jaar officieel werd geopend in het bijzijn van Koningin Maxima voor bezoekers van over de gehele wereld. Of de samenwerkende regionale Wonka Podia, die met 47 schoolvoorstellingen zo'n 7.000 kinderen wisten te bereiken. Of lichtfestival GLOW, dat letterlijk haar grenzen verlegde en met lichtobjecten de regio in ging. Een feest voor én met alle inwoners, van jong tot oud. Zeer recent is het startschot gegeven voor de bouw van de culturele broedplaats Temporary Art Center in Eindhoven. Tegelijkertijd wordt daarmee ook de bouw van 249 betaalbare huurwoningen mogelijk gemaakt. Ook in 2024 verwachten we zichtbare resultaten. Zo wordt er gebouwd aan Eindhoven Museum (VONK*) Ook werken Muziekgebouw Eindhoven als het Futurelab voor Design en Technologie (Evoluon) aan nieuwe concepten voor exposities.

Tranche 2

Foodvalley

De Regio Deal Foodvalley heeft als doel 'Versnelling van de transitie naar een duurzaam en gezond voedselsysteem'. Binnen drie pijlers 1) Transitie Landbouw, 2) Voeding en Gezondheid en 3) Kennis en Innovatie werkt deze Regio Deal aan de transitie.

Onderdeel van het thema Transitie Landbouw is de proeftuin Boer aan het Roer. Daarin zijn innovaties getest op het gebied van emissiereductie, circulair veevoer, bodem en waterkwaliteit en nieuwe verdienmodellen voor boeren. In de regio zijn de concentraties van fijnstof en ammoniak in de lucht relatief hoog. Binnen de Regio Deal is daarom een fijnmazig meetnetwerk opgezet om ammoniak, fijnstof en stikstofdioxide te meten in de lucht. Daarnaast is er een bedrijvenmeetnetwerk waarbij de emissie van ammoniak continu wordt gemonitord bij een groep veehouderijen. De proeftuin Boer aan het Roer heeft in 2023 twee whitepapers opgeleverd: *Een gezonde bodem als fundament voor een duurzaam bodem- en watersysteem* en *Weten door te meten: op weg naar een betere luchtkwaliteit*.

Binnen het thema Voeding en gezondheid is nieuwe kennis vergaard over de rol van voeding voor een gezonde start tot vitaal ouder worden en bij ziekten. Bovendien zijn nieuwe onderwijsbouwstenen ontwikkeld om in het zorgonderwijs meer aandacht te realiseren voor voeding. Op het thema Kennis en Innovatie heeft bedrijvenvereniging Food Academy Nijkerk (FAN) succesvol een groeiende vereniging gerealiseerd, die samenwerkt aan opleidingen, voldoende personeel en een toekomstbestendige sector. Er zijn bovendien twee fondsen operationeel voor investeringen in gedeelde onderzoeksapparatuur en gedeelde proeffaciliteiten. In 2023 is daar een mkb-innovatievoucherregeling aan toegevoegd om het voor het mkb makkelijker te maken gebruik te maken van apparatuur en faciliteiten om innovaties te versnellen. De Regio Deal Foodvalley eindigt augustus 2024. Komend jaar staat daarom in het teken van het delen van de oogst, borgen voor vervolg en vergroten van de impact. De oogst van de Regio Deal vieren we met alle partners en betrokkenen samen op 7 november 2024.

Groene Hart

In de Regio Deal Bodemdaling Groene Hart werken overheden, kennisinstellingen, agrarische sector, bewoners en bedrijfsleven gezamenlijk aan een aanpak voor het omgaan met bodemdaling. Dit gebeurt door innovatieve experimenten uit te voeren en slim samen te werken. Dit geheel moet handelingsperspectief bieden voor inwoners en (agrarisch) ondernemers op de vraag hoe om te gaan met de effecten van bodemdaling. De kennis die door deze samenwerking wordt opgedaan, komt ook ten goede aan andere regio's in Nederland die kampen met bodemdaling.

De (tussen)resultaten op het gebied van kennisontwikkeling bieden inzicht in langetermijneffecten van bodemdaling en worden onder meer gebruikt om de samenwerking te versterken en verschillende gremia te voeden, zoals het Platform Slappe Bodem, Stevige Steden, het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland Hollands-Utrechtse Veenweiden, de NOVEX-samenwerking en de veenweidestrategieën. De Regio Deal is eind 2023 afgerond en op 5 februari 2024 vond het slotevent plaats. Demissionair minister Adema van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit nam tijdens het event een magazine in ontvangst. Daarin staan de resultaten en handelingsperspectieven beschreven die de 27 Regio Deal-projecten hebben opgeleverd. De projecten liepen uiteen van het experimenteren met natte teeltproducten, tot aan het zoeken naar

oplossingen voor funderingsproblemen, het inzetten van nieuwe bouwtechnieken en lichte ophoogmaterialen voor wegen.

Om de opgedane kennis te verspreiden zijn in 2023 twee fysieke bijeenkomsten georganiseerd, waarbij excursies zijn georganiseerd naar enkele projecten. Deze zogenaamde Trefpunten zijn goed bezocht en stimuleren de kennisuitwisseling. Het Nationaal Kenniscentrum Bodemdaling en Funderingen speelt een belangrijke rol bij de kennisborging en -verspreiding van deze deal.

[Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw Noord-Nederland](#)

In de Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw Noord-Nederland zijn het Rijk en de provincies Drenthe, Fryslân en Groningen aan de slag gegaan met gebiedsgericht werken aan meer natuurinclusieve landbouw. Binnen deze complexe opgave werkt de Regio Deal samen met gebiedspartijen aan kennis, instrumenten en pilots om de boeren die willen veranderen daarvoor ook handelingsperspectief te bieden. In acht gebieden die verschillen qua grondsoort en type landbouw lopen gebiedsprocessen om van onderop in een samenwerking tussen boeren, terreinbeheersorganisaties en overheden een streefbeeld te formuleren. Veel boeren zien de noodzaak om te veranderen. Zij vragen zich wel af hoe. Een terugkerend onderwerp is het verdienvermogen van boeren dat essentieel is voor het toekomstperspectief voor boeren.

Naast complexere (gebieds)projecten met meerdere partners zijn er binnen deze Regio Deal ook kleinschalige projecten die snel tot uitvoering kunnen komen. Inmiddels is aan circa 25 experimenten – in zes van de acht gebieden - een subsidie toegekend, waarmee in totaal circa 70 grondgebruikers directe maatregelen treffen en circa 350 boeren zich hebben laten informeren over de uitvoering door bijvoorbeeld het bijwonen van velddemonstraties. De experimenten zijn hiermee een voorbeeld voor andere boeren. In totaal zijn er met steun vanuit deze Regio Deal circa 70 projecten in uitvoering gebracht.

Deze Regio Deal is gericht op leren en het delen van kennis om stappen te zetten in de transitie naar natuurinclusieve landbouw. Daarom is monitoring een belangrijk onderdeel. Een kennisconsortium van wo, hbo, mbo en Kadaster ondersteunt het lerende karakter van deze Regio Deal en heeft het afgelopen jaar gebiedsprocessen in vier gebieden in detail gevolgd. Dankzij de waardevolle informatie over de manier waarop gebiedsprocessen op verschillende niveaus plaatsvinden is een basis gelegd om Noord-Nederland als proeftuin te benutten.

[Noordoost-Fryslân/ Holwerd aan Zee](#)

Noordoost-Fryslân

Binnen de Regio Deal Noordoost-Fryslân wordt gewerkt langs de actielijnen 'Onderwijs & Arbeidsmarkt', 'Innovatie & Ondernemerschap' 'Toekomstbestendige Agri & Food' en 'Regionale Samenwerking & Marketing'. In 2023 zijn 62 projecten in uitvoering gegaan. Onderzoeksprojecten hebben geresulteerd in samenwerkingen tussen verschillende economische sectoren. Een voorbeeld is het project Camera gestuurde wiedzapper. Dankzij de samenwerking tussen ICT en de agrarische sector is in dit project een prototype ontwikkeld dat met behulp van beeldherkenning en kunstmatige intelligentie onkruid herkent tussen de gewassen en meteen kan verwijderen. In eerste instantie is de wiedzapper bedoeld voor het gebruik in de uienvelden, maar de initiatiefnemers verwachten dat de machine doorontwikkeld kan worden voor andere gewassen.

De samenwerking is in de Noordoost-Friese Regio Deal van groot belang. Effectieve samenwerking komt tot uiting in lerende ondernemersnetwerken, het opzetten van themalabs en ondernemers die de krachten bundelen om gezamenlijk een promotieactie opzetten. Dat laatste gebeurde succesvol

onder de noemer Een knap staaltje werk. Vanuit een nieuw opgezette ondernemersvereniging gaan ondernemers uit de metaalsector samen aan de slag met het verbeteren van het imago van de sector en het oplossen van het personeelstekort. Hierin worden ze ondersteund door marketing-experts uit de regio. Voor het project Haverhaal, is de samenwerking gezocht tussen een agrarische ondernemer, Hogeschool Van Hall Larenstein en Firda (mbo). Vanuit de Hogeschool Van Hall wordt gewerkt aan de wetenschappelijke onderbouwing van de voordelen van haver. Studenten van Van Hall en Firda ontwikkelen recepten om verspakketten samen te stellen, die worden gebruikt in de haver-workshops van de ondernemer. In de boerderijwinkel wordt haver in grote hoeveelheden verkocht aan klanten.

Holwerd aan Zee

Nadat in 2022 het voorkeursalternatief van het oorspronkelijke plan Holwerd aan Zee is losgelaten heeft de stuurgroep Holwerd aan Zee besloten verder te gaan met de natuurlijke variant. Op 22 februari 2023 is Holwerd aan Zee besproken in Provinciale Staten. Hierbij is een amendement aangenomen waarin is gevraagd duidelijkheid te geven over de financiën van Holwerd aan Zee, eigendom beheer en onderhoud, de situatie rond de landbouw, een verdere uitwerking van het planontwerp, planologische invulling en recreatie en toerisme. Hiervoor is onderzoek gedaan en worden rapporten opgesteld. Deze worden naar verwachting in de eerste helft van 2024 opgeleverd. Hierna kan mogelijk definitieve besluitvorming gaan plaatsvinden.

Twente I

Met de Regio Deal Twente I wordt geïnvesteerd in innovatie, circulaire economie, vestigingsklimaat en talent op alle niveaus. De Rijksbijdrage van €30 miljoen is inmiddels volledig toebedeeld aan projecten en de vereiste €30 miljoen regionale cofinanciering is zeker gesteld. De uitvoering ligt op schema en wordt eind 2025 geheel afgerond. Een concreet voorbeeld van een succesvol project is het Twents Fonds voor Vakmanschap. De regio investeert met dit project in een Leven Lang Ontwikkelen. Door economische, maatschappelijke en technologische ontwikkelingen verandert de arbeidsmarkt in onze regio in een hoog tempo. Investeren in vakmanschap blijft een must om de Twentse economie vitaal te houden. Daarom maken ondernemers, overheid en onderwijs het met het Twents Fonds voor Vakmanschap mogelijk om vakmanschap blijvend te ontwikkelen. De nadruk bij deze om- en bijscholing wordt gelegd op technologie die past bij het karakter van Twente. Twente Board is dankzij de monitoring in staat de resultaten te vertalen naar individuele personen. Bijvoorbeeld Frits, die vanuit een juridische baan bij de overheid is omgeschoold naar de installatietechniek. Frits werkt nu naar volle tevredenheid aan technische installaties bij Homij. Janine is van pedicure door het Twents Fonds van Vakmanschap omgeschoold naar lasser. Janine zegt hierover: “Er is nog geen dag geweest dat ik niet met plezier naar mijn werk ben gegaan. Als ik aan het lassen ben, vergeet ik wat er om mij heen gebeurt.” Een ander succesvol project is “Creatieve Broedplaatsen”, dat werkt op het snijvlak van creativiteit, techniek en innovatie. In elke Twentse gemeente is inmiddels zo’n broedplaats gerealiseerd. Talenten uit de regio worden zo verbonden aan het bedrijfsleven. De kans op verduurzaming van een groot aantal van deze Creatieve Broedplaatsen is groot.

Tot slot is gebleken dat schaalbaarheid van kennis en innovatie nodig is in de landbouw en textielindustrie om te komen tot nieuwe circulaire businessmodellen. Deze opgave wordt verder opgepakt via de regionale investeringsagenda.

Noordelijk Flevoland

Het doel van de Regio Deal Noordelijk Flevoland is om Noordelijk Flevoland toekomstbestendig te maken en de brede welvaart voor burgers en bedrijven in de toekomst veilig te stellen. De regio zet hiervoor met succes in op drie pijlers; Toekomstbestendig Maritiem Cluster Urk, Verduurzaming van de IJsselmeervisserij en Verzilveren groeipotentieel Noordelijk Flevoland verbonden aan smart mobility op het Mobiliteit en Infrastructuur Test Centrum (MITC).

In 2023 is het Cluster Urk Maritime verder geprofessionaliseerd en het aantal leden verdubbeld. De maritieme campus is uitgebreid met een High Voltage Stimulator voor elektrificatie in de maritieme sector. Het scholingsfonds voor de IJsselmeervisserij is volledig benut. Met betrekking tot de ontwikkeling van de Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland is het investeringskrediet – als gevolg van sterke kostenstijgingen - fors verhoogd. Fysieke realisatie van de buitendijkse servicehaven en het nieuwe trainingscentrum zijn in 2024 voorzien. Voor het Cluster Urk Maritime zet de regio tevens op de realisatie van een innovatief zero-emissie werkschip.

In 2023 steunde de regio tevens een pilot Visserijmanagementsysteem (Smart fishing) voor digitale gegevensverzameling. Voor het verduurzamen van de IJsselmeervisserij wordt in mei 2024 de saneringsregeling opengesteld. Daarnaast werken stakeholders samen aan een nieuw besturingsstelsel voor bijsturing op de IJsselmeervisserij vanaf 2025.

Voor het MITC is een windtunnel gecertificeerd en gerealiseerd om innovatieve aerodynamische technieken voor o.a. vliegtuigen te kunnen testen. Het bedrijf German-Dutch Wind Tunnels (DNW), dat is gevestigd in de regio, maakte dat mogelijk. Dankzij een partiële herziening van het Omgevingsprogramma Flevoland door de Provincie en de doorvertaling daarvan in het bestemmingsplan van de gemeente Noordoostpolder kunnen de Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW) en het Centrum voor Handhaving en Mobiliteit van de Nationale Politie zich vestigen in de regio. In combinatie met DNW en het Nederlands Lucht- en Ruimtevaartcentrum ontstaat zo een testcentrum voor innovatieve modaliteiten en een campus met bedrijven en onderwijsinstellingen.

Midden- en West-Brabant

De doelstelling van de Regio Deal Makes & Moves van Midden- en West-Brabant is om het regionale mkb in de maakindustrie en de onderhouds- en logistieke sector te helpen slimmer te werken, te verduurzamen en circulair te ondernemen. Met 17 projecten richt de regio zich op vijf schakels in de value and supply chain: Grow, Make, Move, Maintain en Learn. De projecten betreffen onder meer slimme technieken voor multimodaal transport, innovatie met supply chain en data science, technologieontwikkeling voor de productie van functionele biobased aromaten, interactieve AI-technologieën en samenwerking voor hergebruik van grondstoffen en materialen bij/tussen die bedrijven.

Resultaten zijn onder meer:

- Ontwikkeling, modellering en realisatie van duurzamere en efficiëntere logistieke transportprocessen.
- Vergroting van de bekendheid en inzet van de transportvaart.
- Ontwikkeling van een Digitale Atlas Multimodaal en deze beschikbaar stellen aan derden, bijvoorbeeld bedrijven in de maakindustrie en de sectoren logistiek en onderhoud.
- Meer dan 1100 studenten en afstudeerders nemen deel aan de innovatieve projecten in met bedrijven.
- Investerings in analyseapparatuur en in continue procesopstellingen voor bewijsvoering op TRL 4/5 waardoor structureel en grootschalig biobased aromaten in de productie door marktpartijen kan worden toegepast.

- Opzet van SmartLabs, oftewel clusters van projecten waarin consortia samenwerken aan maatschappelijke uitdagingen met sector overstijgende toepassing van technologieën.
- Deelname aan de 17 projecten door meer dan 500 bedrijven, (door)ontwikkelen van meer dan 1700 medewerkers en opleiden van meer dan 50 mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Binnen de regio's wordt intensief samengewerkt tussen de multi helix organisaties Midpoint Brabant en REWIN, de gemeenten Tilburg en Breda, de samenwerkende gemeenten in Regio Hart van Brabant en Regio West-Brabant, de provincie Noord-Brabant en de projecteigenaren. Vanuit de Regio Deal wordt ook kruisbestuiving tussen de projectdeelnemers gestimuleerd. Met verschillende ministeries voeren de projectdeelnemers, de regio en individuele gemeenten frequent overleg over hun (inhoudelijke) betrokkenheid bij de Regio Deal. Inmiddels zijn er 10 projecten succesvol afgerond en lopen er in het laatste jaar 2024 nog 7 projecten.

Zuid- en Oost-Drenthe

In de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe I is er gewerkt in de pijlers wonen, werken en welzijn aan hele concrete projecten om de brede welvaart te verhogen. Met een hbo-v Flex-opleiding in Emmen wordt meer en hoger gekwalificeerd zorgpersoneel in de regio opgeleid en behouden voor de regio. Er is een netwerk van hubs (Greenwise Campus, IT Hub, IQ BLVD, DOC33) ontstaan waarmee het kennis- en innovatie ecosysteem wordt versterkt. Hierin werkt het onderwijs nauw samen met bedrijfsleven en overheid. Dit geeft een boost aan de regionale innovatie agenda en geeft een behoorlijke plus op het onderwijsaanbod. Het project Kansen4Kinderen is een succesvolle interventie voor bijvoorbeeld onder advisering op de basisschool waar inmiddels 90 basisscholen in heel Drenthe en Hardenberg aan meedoen. In de driehoek kind-ouder-school betekent dit dat kansen en inzichten worden geboden op een laagdrempelige manier. Het raakt de directe levenssfeer van kinderen, die op een natuurlijke wijze bewust worden gemaakt van kansen en ontwikkelmogelijkheden. Daarnaast is er in 2023 gestart met het verduurzamen van huizen door middel van subsidie speciaal bedoeld voor huiseigenaren in de regio Zuid- en Oost-Drenthe met een lager inkomen. Bij deze huiseigenaren ontbreekt het vaak aan de middelen om hun huis energiezuinig te maken, maar ook weten zij vaak niet wat de mogelijkheden rondom verduurzamen zijn en hoe een subsidie aangevraagd kan worden. Voor deze mensen biedt de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe gratis en onafhankelijk advies door deskundige energieadviseurs. Door de hulp van de energieadviseurs zien we het aantal aanvragen voor subsidie omhoog schieten.

In 2023 zijn de laatste middelen toegekend aan projecten en programma's die het vizier hebben op het blijvend voortbouwen aan brede welvaart. Op deze manier wordt er een vloeiende overgang bereikt tussen de twee Regio Deals. Immers, de ambitie is uitgesproken om een generatielang te investeren in de brede welvaart in Zuid- en Oost- Drenthe. De technische inkadering van een programmaperiode van 4 jaar wordt daarmee zoveel mogelijk administratief benaderd en niet afgewenteld op de inwoners en de inhoudelijke programmapartners

ZaanIJ I

Eind 2019 is de Regio Deal ZaanIJ gesloten tussen het Rijk, de Provincie Noord-Holland en de gemeenten Zaanstad, Amsterdam en Oostzaan. De ambitie is om de brede welvaart van vier wijken rondom de Noorder IJplas te versterken, door meer werk, beter onderwijs en een groene en veilige leefomgeving. Het gaat om de wijken Tuindorp Oostzaan, Molenwijk (Amsterdam-Noord) en Poelenburg en Peldersveld (Zaanstad). Door op korte termijn de directe leefomgeving van inwoners

zichtbaar te verbeteren wordt beoogd het vertrouwen van inwoners te vergroten. Acties zijn vaak lokaal – dicht bij bewoners.

Bewoners hebben behoefte aan meer samenwerking met de gemeente, écht gericht op het oplossen van hardnekkige problemen. Zo zijn bijvoorbeeld vanuit het Programma Groen en Sociaal 35 kleinschalige initiatieven gesteund die zijn ingediend door inwoners en maatschappelijke organisaties. Het resultaat – bij afronding in 2023 - is een groenere dagelijkse leefwereld en meer sociale cohesie. Een onderzoek naar de lange termijn ontwerpogave van de regio leverde een rapport met concrete aanbevelingen over welke fysieke ingrepen kunnen bijdragen aan de brede welvaart. In 2024 wordt een aantal van deze aanbevelingen en maatregelen uitgevoerd. In 2024 wordt ook gestart met de natuurinclusieve aanleg van de Dam-tot-Dam-fietsverbinding, zodat dit gebied een prettige verblijfplek wordt.

In 2023 werkte de regio ook aan een maatschappelijke voorziening voor wijkbewoners met een breed scala aan maatschappelijke faciliteiten op het terrein van cultuur, welzijn en zorg (Huis van de Wijk). Dankzij de Regio Deal kan gestart worden met de bouw, ondanks gestegen bouwkosten waardoor het oorspronkelijke investeringsbedrag in eerste instantie onvoldoende bleek. Voor kinderen worden op vier basisscholen naschoolse activiteiten georganiseerd. Zij krijgen in kleine groepen les in koken, sporten en tekenen.

Tegengaan van sociale ontwrichting en ondermijning is een derde speerpunt. In de wijken Poelenburg en Peldersveld (Zaanstad) is het Team Wijkgerichte Overlast (TWO) actief. Dit team gaat af op alle meldingen die te maken hebben met woonoverlast, woonfraude en overbewoning. Het team is makkelijk benaderbaar en geeft snel opvolging aan meldingen. Een interventieteam is zichtbaar en onzichtbaar aanwezig in de Zaanse wijken om de informatiepositie te versterken, overlast terug te dringen en woon- en/of adresfraude aan te pakken. Bewoners zien dat er fysieke controles plaatsvinden en dat onrechtmatige situaties worden aangepakt. Zij voelen zich gehoord en serieus genomen. In 2023 stuurde de regio bij om in te spelen op de behoefte van Oostzaan om ook aan de slag te gaan met de aanpak van ondermijning: een deel van de resterende middelen uit deze Regio Deal werd daarvoor ingezet.

Tranche 3

Cleantech

De Cleantech Regio Deal (Regio Stedendriehoek: Apeldoorn, Deventer, Zutphen) richt zich op 2 actielijnen met elk 3 programma's. De actielijn Cleantech Werkt omvat de programma's 1) Matching en mobiliteit, 2) Plek voor techniek, en 3) Rijke leerregio. De actielijn Groene Groei behelst de programma's 1) Innovatieve energiesystemen, 2) Toekomstbestendige bedrijventerreinen, en 3) Circulaire bedrijven. Het totale investeringsbudget is ruim € 101 miljoen; € 78,5 miljoen private investeringen, € 7,5 miljoen van het Rijk en € 15 miljoen publieke cofinanciering.

De 26 projecten van de Regio Deal zijn goed op stoom. Naar aanleiding van het afgeronde project GldH2 heeft een consortium van private ondernemers de ontwikkelplannen voor de eerste groene waterstoffabriek in Nederland overgenomen. Ook de eerste van de drie techniekhubs, New Tech park in Apeldoorn, is afgerond. Dit project heeft geleid tot een structurele samenwerking tussen meer dan 100 bedrijven, organisaties en onderwijsinstellingen, gericht op het bevorderen van technische innovaties en educatie voor alle onderwijsniveaus: van PO tot en met WO, zij-instromers en bedrijven. Ook in de fieldlabs, waar gewerkt wordt aan innovaties voor de energietransitie en de circulaire en duurzame maakindustrie, is de triple helix samenwerking een katalysator voor concrete

resultaten. Dit leidt tot een ecosysteem waarin gewerkt wordt aan een blijvend gezond sociaaleconomisch klimaat voor de regio Stedendriehoek. Punt van aandacht is dat dit type projecten na afronding van de Regio Deal nog niet altijd financieel volwassen is. Daarom is het nu zaak om de ontwikkeling naar financiële zelfstandigheid mogelijk te maken.

Door het besluit van de buitenlandse eigenaar om papierfabriek De Hoop te sluiten komt het deelproject Logistiek Centrum Eerbeek Loenen op losse schroeven te staan. Dat is een van de grootste projecten uit deze Regio Deal. Het programma en de begroting zullen daarom aangepast worden. Het doel is om de beschikbaar gestelde middelen binnen het programma te besteden.

Drechtsteden-Gorinchem

Ook in 2023 gaven de middelen uit de Regio Deal Drechtsteden-Gorinchem een enorme impuls aan ontwikkelingen binnen de drie pijlers én aan de samenwerking met partners in de regio:

- **Human Capital** Binnen de mbo aanpak zijn meer dan 120 leerwerktrajecten uitgevoerd. Achterstand veroorzaakt door corona is inmiddels ingelopen. De focus lag op bij- en omscholing, met extra aandacht voor jongeren, vrouwen en statushouders. Vanuit het netwerk 'baas over je eigen toekomst' zijn nieuwe verbindingen gesmeed tussen werkgevers en inwoners.
- Onder de pijler **Toegepaste Innovatie** zijn er twee Innovatie Roadmaps geselecteerd voor een vervolg: Duurzaam Varen en Delta Technologie. Deze dragen bij aan de circulaire economie (levensduurverlenging) en energietransitie (nul-CO₂-uitstoot). De overige Roadmaps zijn aangehaakt op andere initiatieven, zoals Digitalzh/Datawerf (Roadmap Digital Mainport). Om deze te ondersteunen en meer mkb te betrekken, is een MKB Innovatieregeling ontworpen voor cofinanciering van prototyping- en haalbaarheidsonderzoeken door mkb en start-ups. Daarnaast lopen projecten voor het baggeren op waterstof respectievelijk all electric. De eerste heeft een succesvolle test uitgevoerd in de Rotterdamse haven. Het all electric project test in 2024 in een Natura-2000 gebied. Vanuit de Refit Alliantie wordt in een open innovatie samenwerking gewerkt aan twee scheepstypen. Binnen de Roadmap Smart Industry laat i-Lab in Gorinchem mkb kennismaken met toepassing van nieuwe (productie)technologie in een testomgeving. Binnen alle projecten wordt ook geïnvesteerd in Human Capital door het betrekken van onderwijsinstellingen als DaVinci College en Dordrecht Academy.
- Onder de pijler **Dynamische Oevers** zijn twee bedrijven verplaatst. Peute van de tweede Merwedehaven in Dordrecht naar het Nedstaalterrein in Alblasserdam en Dolderman van het Dordtse centrum naar de tweede Merwedehaven. Hiermee wordt vrachtverkeer verminderd en komt ruimte vrij voor nieuwe woningbouw én natte bedrijvigheid. In Hendrik-Ido-Ambacht is de Noordkade feestelijk geopend en ontwikkeling van woningbouw aan de Noordoevers mogelijk gemaakt. Dit loopt door in Zwijndrecht en is verbonden met het programma 'Rivier als Getijdenpark XL', onderdeel van de eerder opgeleverde Natuurverkenning Grote Rivieren.

Groningen-Noord

Met deze Regio Deal streven Rijk en regio ernaar om de brede welvaart en algemene leefbaarheid in Groningen Noord over tien jaar dichterbij het stedelijk gemiddelde te brengen. De wijken verschillen sterk, maar de problematiek die zich voordoet is vergelijkbaar: armoede, slechte gezondheid, hoge werkloosheid, onveiligheid, ondermijning, weinig zelfredzaamheid en een lage woonkwaliteit. De meest recente cijfers laten een verbetering in sociale samenhang en betrokkenheid bij de buurt zien.

De veiligheidsbeleving gaat in een aantal wijken achteruit, dat hangt samen met tevredenheid over het onderhoud van de openbare ruimte en verslechtering van de woonsituatie.

Vanwege de positieve resultaten wordt de basisbaan structureel onderdeel van het arbeidsmarktbeleid in de gemeente, nu voor een totaal van 250 basisbanen. Met een impactanalyse hebben we onderzocht dat de wijkbedrijven van grote maatschappelijke waarde zijn. Eén van de locaties is inmiddels opgenomen in ons beleid. Het nieuwe concept Michi Noeki (ontmoetingsplaats) is geopend, en wordt goed bezocht. Een team vrijwilligers zorgt dat er altijd iemand in de buurt is voor een praatje. We doen onderzoek naar de impact van interventies voordat we opschalen. Op het gebied van veiligheid zetten we in op repressie én preventie, met meer professionals die nabij en benaderbaar zijn. Met de stratenaanpak zijn we aanwezig in buurten. In één van de wijken doen we dat met een wijkhub, in een woning die eerder na overlast die gesloten is. In een aantal van onze noordelijke wijken is het aantal wijkboa's uitgebreid. Voor de kansen van kinderen zetten we vol in op een geïntegreerde aanpak. De besluitvorming voor de tweede nieuwe school is geweest. En in 2024 volgende de volgende twee. De verlengde schooldag is gestart in de Regio Deal en inmiddels opgenomen in de gemeentebegroting.

Tenslotte hebben we met Wijkmakers onze eigen lerende omgeving ontwikkeld. Met een bestuurlijke leergang is de samenwerking binnen onze lokale alliantie voor het NPLV aangewakkerd.

[Kop van Noord-Holland](#)

De Regio Deal Maritiem Cluster (Kop van Noord-Holland) beoogt de welvaart en economie in de regio te versterken. De kansen in de regio liggen op het vlak van waterstofeconomie, de ontwikkeling van maritieme technologie en het creëren van perspectief voor jongeren door hen opleidingen aan te bieden in deze branches om hierin uiteindelijk ook actief te zijn. Hiermee blijven zij voor de regio behouden en komt er idealiter een eind aan de 'braindrain' richting Randstad, die de regio al tientallen jaren constateert. Inmiddels zijn partners ruim 3 jaar in een succesvolle constructieve samenwerking tussen Rijk, provincie en regio onderweg met de uitvoering van de projecten. Zo is medio 2023 een leer-werk-akkoord gesloten tussen de onderwijssector, het bedrijfsleven en de publieke sector teneinde jongeren te interesseren voor techniek. Er zijn keuzevakken opgezet in het mbo op het vlak van dronegebruik en 3D-printing op zee en worden waterstoftrainingen georganiseerd. Er worden scholingsvouchers uitgegeven aan statushouders om hen versneld een kans te bieden aan het arbeidsproces deel te nemen. Op het vlak van opkomende technologie is een centrum opgericht (www.metip.nl) waar de Koninklijke Marine en startups nieuwe maritieme producten ontwikkelen en op de markt brengen. Op het gebied van waterstof is de hydrogen-valley-status verkregen, wordt met project Zephyros een groene waterstofketen gebouwd (van opwek van groene stroom tot afgifte en gebruik van waterstof door boten en vrachtwagens) en is onder andere een subsidieregeling opgezet om de vraag naar waterstof te stimuleren. Een van de belangrijkste uitdagingen voor 2024 is het sluitend krijgen van de businesscase om genoemd maritiem centrum METIP zelfstandig te kunnen laten functioneren. Voor dergelijke activiteiten is de looptijd van het 'instrument' Regio Deal feitelijk te kort en bestending van financiële betrokkenheid vooralsnog noodzakelijk.

[Noord-Limburg](#)

Regio Noord-Limburg, provincie Limburg en het Rijk leveren met de Regio Deal Noord-Limburg gezamenlijk een bijdrage aan de regionale ambitie om de Gezondste Regio van Nederland te worden. Doel is het bevorderen van de brede welvaart, leefbaarheid, vestigingsklimaat en de economische kracht van de regio in nauwe samenhang met de Investeringsagenda Noord-Limburg.

De inzet binnen de Regio Deal is gericht op vijf thema's: Future Farming, Vitaal en Gezond, Talent aantrekken en behouden, Veilige en leefbare omgeving en Grensoverschrijdende samenwerking met Niederrhein. Hierbij is en wordt een intensieve samenwerking opgebouwd met organisaties in triple helix verband. Onder andere via vijf Fieldlabs op het gebied van Future Farming, grensoverschrijdende samenwerking, innovatie en circulaire transitie, maar ook via de ontwikkeling van kennisinstituten op het gebied van Future Farming en Duurzaamheid en Circulariteit wordt breed, grensoverschrijdend en vernieuwend gewerkt aan de realisatie van de doelen uit de Regio Deal. Met veiligheidsprojecten zoals een Regionaal Interventieteam, een Keurmerk Veilig Ondernemen in het buitengebied en de aanpak van synthetische drugscriminaliteit wordt hard gewerkt aan een veilige, leefbare en daarmee gezonde omgeving.

Bij de uitvoering van deze Regio Deal vormden in 2023 voor partners de gestegen bouw-, grondstof- en energieprijzen evenals de stikstofproblematiek en staatssteunregels een uitdaging. Dit betrof voornamelijk bouwactiviteiten en shared facilities op de Brightlands Campus Greenport Venlo binnen het thema Future Farming. In 2023 zijn partnerschappen bovendien verder geïntensiveerd en zijn verdere ambities bepaald.

Noordoost Brabant

In Regio Deal Noordoost Brabant investeren Rijk, provincie en regio samen ruim 40 miljoen euro extra in de brede welvaart in de regio. 2024 is het laatste jaar van uitvoering. Opgaven als landbouwtransitie, voedselzekerheid, arbeidsmarkt en kwaliteit van de leefomgeving vormden het vertrekpunt en zijn nu nog steeds actueel.

Op een aantal dossiers heeft de Deal het verschil al kunnen maken. Zo heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen om de aanpak van Noordoost Brabant voor weerbaarheid van boeren tegen ondermijning in het buitengebied landelijk uit te rollen. Als één van de eerste arbeidsmarktregio's openen we het 1Werkcentrum: één plek voor werkgevers en inwoners voor al hun vragen over werk en loopbaan.

Tientallen bewonersinitiatieven om de leefbaarheid in de dorpen te versterken heeft deze Regio Deal een stapje verder kunnen brengen. Opgedane expertise wordt gebundeld op het platform leefbaarheid in de dorpen. Samen met gemeenten en bedrijven houden ze de dorpen en kernen levendig en duurzaam. Daarnaast zijn diverse trajecten en experimenten gestart om krapte op de arbeidsmarkt aan te pakken. Een regionaal kader is vastgesteld voor goede huisvesting, integratie en participatie van arbeidsmigranten. Zo zorgen partners in de Regio Deal er samen voor dat mensen graag in onze regio (blijven) wonen en werken.

Ook leggen partners van de Regio Deal als één overheid met alle betrokkenen ingewikkelde puzzels om alle opgaven en wensen in de schaarse ruimte ingepast te krijgen. De opgedane kennis is bruikbaar voor zowel het nationale als het provinciale programma landelijk gebied. Agrifood ondernemers kregen nieuwe perspectieven en werden ondersteund met innovaties in kringlooplandbouw, slimme (voedsel)productie en het tegengaan van voedselverspilling.

De Regio Deal heeft een beweging op gang gebracht naar een betere integrale aanpak en een sterkere gedeelde verantwoordelijkheid voor onze opgaven. De regio heeft korte lijntjes gekregen met provincie en Rijk. De Deal leeft in de regio.

Oost-Groningen

De Regio Deal Oost-Groningen leunt op vier samenhangende pijlers: Leren, Werk & Inkomen, Gezondheid en Woonomgeving. Na een opstart in Corona-tijd kwam in 2022 de uitvoering vol op

gang. Dit zette door in 2023, met het voortzetten van lopende projecten en ook enkele nieuwe projecten.

Met Leren en Werk & Inkomen versterken we de ketensamenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven (leven lang ontwikkelen). De succesvolle onderwijsprojecten Route Rubicon en De Boeg zijn uitgebreid met meerdere groepen. Meerdere leerlingen haalden hun mbo-diploma en de aansluiting met vervolgopleidingen, werk of eventuele hulpverlening loopt goed. Het project 2BE!, waarin thuiszittende jongeren school- en werkfit worden, heeft drie keer gedraaid en loopt nog steeds. We ondersteunen innovatieve ondernemers en bedrijven. Dit gebeurt samen met het onderwijs, zoals in Makeport Mercurius en de InnovatieHub Oost-Groningen. Daarnaast richt de pijler zich op het bestrijden van armoede. In 2023 startte de campagne Oost-Groningen Geld Geletterd, die jongeren helpt bij het herkennen en oplossen van schulden. De pijler Gezondheid zet in op gezonde leefstijl en toegankelijke zorg. Het project Tijd voor Toekomst (Verrijkte Schooldag) loopt inmiddels op twaalf scholen en is in 2023 uitgebreid met het voorloperstraject School en Omgeving. Met Ondersteuner Sociaal Domein zorgen we voor een betere verbinding tussen het medisch en sociaal domein. Vanuit de pijler Woonomgeving loopt in zes dorpen en wijken een gebiedsgerichte aanpak, waarbij we samen met inwoners werken aan leefbaarheid, met fysieke en sociale projecten. Het verduurzamingsproject Jouwbespaarcoach nam in 2023 een vlucht. Bijna 6000 Oost-Groningers maakten in 2023 gebruik van de gratis diensten; van energieadvies en het aanbrenge van kleine isolerende maatregelen tot hulp bij het aanvragen van subsidies.

[Vitale wijken - Utrecht](#)

Met de Regio Deal vitale wijken Overvecht (Utrecht), Batau (Nieuwegein) en Vollenhove (Zeist) wordt een stevige impuls gegeven aan het toekomstperspectief voor de bewoners: er wordt ingezet op het benutten van de potentie van de wijk en gebouwd aan leefbare, veilige en gezonde wijken met gelijke kansen voor iedereen.

In Overvecht wordt voortgebouwd op het fundament van de wijkaanpak Samen voor Overvecht. Extra investeringen worden onder andere gedaan in de openbare ruimte, op onderwijs en op veiligheid. De voorzichtig stijgende lijn wordt voortgezet. Tegelijkertijd blijft de achterstand op de rest van Utrecht onverminderd groot. Een lange adem blijft nodig. In Batau heeft de Betere Buurten-aanpak, de buurtkamer en de groeiende groep van actieve bewoners ervoor gezorgd dat er steeds meer activiteiten worden georganiseerd voor en door bewoners. Dit zorgt voor meer onderlinge betrokkenheid. Er is gestart met het vernieuwen van de openbare ruimte van de Muntenbuurt. De buurt wordt groener, er komt meer plek voor ontmoeting en de straten worden anders ingericht om de verkeersveiligheid te vergroten. De wijkaanpak Vollenhove Vooruit zorgt voor een hechte samenwerking en een breder netwerk. Met een groep inwoners is een gebiedsvisie ontwikkeld (burgerberaad). Het ontmoetingscentrum 't Volle Hof en het Wegwijs- en Gezondheidscafé worden goed bezocht. In de L-flat is de renovatie positief afgerond, mede door de extra sociale aanpak met team Voor L-kaar. Ze blijven actief ook nu de renovatie is afgerond.

RIVM en GGDrU doen het kennis- en monitoringsprogramma. De monitoring bevat een gemeenschappelijk deel en een wijkspecifiek deel om de trendmatige ontwikkeling te volgen en te leren welke interventies succesvol zijn en waar verbeterpunten liggen. Door nieuwe inzichten wordt opschaling naar andere wijken en gemeenten mogelijk. Door middel van leernetwerkactiviteiten leren deelnemers van elkaar welke aanpak het beste werkt.

[Zwolle](#)

Binnen de Regio Deal Regio Zwolle werken onderwijs, ondernemers en overheid intensief samen voor een sociaal sterke, circulaire, innovatieve, klimaatbestendige groeiregio. De achttien projecten zijn deels afgerond (o.a. Ruimte voor de Vecht en Future Farm), deels nog in uitvoering (o.a. passarelle Spoorzone Zwolle en deelmobiliteit Steenwijkerland) en enkele projecten moeten administratief worden afgerond (o.a. Human Capital Agenda).

Binnen de actielijn 'duurzaam groeien en circulair ondernemen van het MKB' zien we mooie resultaten van ondernemers die elkaar ondersteunen en inspireren binnen het programma Good Practice. Daarnaast is de Human Capital Agenda doorontwikkeld tot een landelijke best practice. Inmiddels zijn 9.000 inwoners ondersteund via een loopbaan- en adviesgesprek en scholing. Dit betreft bij 1 op de 3 aanvragen inwoners die van geen werk naar werk gaan. Ruim 2.500 werkgevers ondersteunen scholing van hun 4.800 werknemers. Ook hebben cross-sectorale thema's als arbeidsbesparende innovatie en inclusief werkgeverschap een stevige plek in de aanpak gekregen.

Verder zijn concrete transitie gefaciliteerd, zoals de omslag naar een circulaire kunststofsector en de verduurzaming van Tapijtencluster Zwartewaterland. Daarnaast zijn binnen de actielijn 'klimaatoplossingen' zowel bewonersinitiatieven (zoals 50 tinten Groen) gerealiseerd en opgeschaald, ook zijn onderzoeken gedaan die de basis vormen voor vervolginvesteringen. Denk daarbij aan een quickscan klimaatadaptie waarin is verkend welke invloed het watersysteem in de toekomst heeft op de opgaven binnen de Regio Zwolle. In de Regio Deal in uitwerking (tranche 5) zit de opvolging van dit onderzoek.

In de actielijn 'governance' heeft de Regio Zwolle, met dank aan de onafhankelijke adviescommissie Jansen, haar lerende aanpak vormgegeven. De adviescommissie richt zich o.a. op het benoemen van de waardevolle elementen die hebben bijgedragen aan de projectresultaten en de regionale samenwerking. De reflecties van de adviescommissie waren ook aanleiding voor een wijziging van de aanpak voor een nieuwe Regio Deal (tranche 5, in uitwerking).

Rivierenland

Regio Deal FruitDelta Rivierenland De Regio Deal FruitDelta Rivierenland wil de brede welvaart verbeteren voor de regio op sociaal, ecologisch en economisch gebied. Zelfredzaam, weerbaarder en toekomstbestendig, dit bereiken alle partners door samen te werken in de pentahelix Fruitdelta Rivierenland en benutten daarbij de kracht van de regio in samenwerking met het Rijk. De Regiodeal kent 31 projecten verdeeld over vier programmaliijnen: Inclusief, Fruit, Delta en Samen. In de lijn Inclusief staat de ontwikkeling van een toekomstbestendige arbeidsmarkt voor onze inwoners en versterking van inclusie op het gebied van financiële zelfredzaamheid en huisvesting. In januari 2022 opende in Tiel het Smart Technology Experience Centre. De programmaliijn Fruit geeft met 11 projecten technische én sociale innovaties in de agribusiness, recreatie en toerisme en transport & logistiek een gerichte impuls. Fruit staat in brede zin voor fruitteelt, tuinbouw, agrologistiek en toerisme, samen het unieke DNA van onze regio. De Fruittech Campus opende in mei 2022. Uniek in Nederland en opererend in internationaal verband. De programmaliijn Delta heeft het realiseren van een duurzame klimaatbestendige regio op het gebied van waterbeschikbaarheid en energietransitie als doel.

De programmaliijn Samen zet in op een regio die zelfredzaam en weerbaarder is, bijvoorbeeld door het ondersteunen en versterken van de bestaande pentahelix governance en samenwerking. De werkwijze van Gebiedsagenda 2030 is ontwikkeld en omarmd door de regionale partners en versterkt brede welvaart met inachtneming van de ruimtelijke kwaliteiten. Dankzij de Regio Deal wordt beter (regionaal) samengewerkt. Sinds 31 dec 2023 is de afronding van de huidige Regio Deal

gestart en er kan worden teruggekeken op een mooi resultaat van 31 parels (projecten) van de regio, waarbij de samenwerking in het verband van de pentahelix/5 O's, een uniek voorbeeld is gebleken voor andere regio's. In samenwerking met Rijk wordt er gekeken naar de uitdagingen en kansen in het gebied. Te denken valt aan: fruitteelt, arbeidsmigranten, huisvesting, klimaatverandering, water- en bodemsturend, bereikbaarheid in het gebied en rivieren/pontjes. Nauwe samenwerking met andere departementen zoals I&W en EZK is ook voor de toekomst van de regio van groot belang.

Veluwe

In 2021 is er vanuit de derde tranche Regio Deals € 12,5 miljoen beschikbaar gesteld aan de Veluwe. De Regio Deal Veluwe zet in op het gezamenlijk aanpakken van de uitdagingen waar de Veluwe voor staat. Daarbij bouwt het voort op de VeluweAgenda 2030 en op het programmaplan Vitale Vakantieparken.

De Regio Deal geeft een extra impuls aan het versterken van de balans tussen natuurwaarden en recreatie op de Veluwe. Het gaat om het verleiden en spreiden van recreanten en toeristen naar de flanken van de Veluwe, zoals de IJsselvallei om de kwetsbare natuur in het Veluwemassief te ontzien. Dat doen we onder andere door recreatiezonering en in samenhang daarmee het strategisch lokaliseren van ontvangstlocaties en routes en het stimuleren van duurzame mobiliteit.

Mooie voorbeelden zijn de ontwikkelingen van de Poorten van de Veluwe in Nunspeet en Rheden, de Toeristische OverstapPunten (TOP's) in Vaassen, Harderwijk, Ede en Putten. Vanuit het programma Vitale Vakantieparken worden de middelen onder andere ingezet voor het project Park van de Toekomst, waarmee we de 500 parken gaan ondersteunen bij verdere verduurzaming en nadenken over de positie van verblijfsrecreatie op de Veluwe op de langere termijn.

Begin dit jaar is de Regio Deal Veluwe met een jaar verlengd tot eind 2025. Onlangs zijn 3 projecten gehonoreerd met een bijdrage uit de Regio Deal en zullen komend jaar van start gaan. Het betreft het project Onvangstlocatie Cannenburch, waar een aantrekkelijke groene ontvangstlocatie voor toeristen en recreanten wordt ingericht. Het project Natuurversterking vakantieparken betreft een samenhangend pakket aan maatregelen dat tot een sterke verbetering van de natuurwaarden op en rond de vakantieparken leidt. Tot slot gaat het project Staverden: herinrichting historisch erf Oranjerie in uitvoering. Er wordt gewerkt aan herstel van het landgoed in al zijn facetten, waarbij oplossingen worden gerealiseerd voor het behoud en herstel van de cultuurhistorische waarden van het landgoed.

Zeeuws-Vlaanderen

De Regio Deal Zeeuws-Vlaanderen werkt aan het verbeteren van de brede welvaart. De aanpak is sterk participatief georganiseerd. Het programma omvat zowel projecten binnen het ruimtelijk domein als in het sociaal domein. Enerzijds zijn er aanpassingen gedaan aan de buitenruimte: er zijn belevingsroutes aangelegd, er is een dorps huis gebouwd en er zijn straten vergroend. Anderzijds zijn sociaal innovatieve initiatieven ontwikkeld met het oog op tegengaan van armoede, eenzaamheid en participatie. De direct betrokken uitvoerders ervaren de Regio Deal als een instrument om hun initiatieven verder te helpen. Alle projecten leveren goede resultaten en zeer succesvol zijn onder andere het project Samen Recht Vinden, de Kraamkamer en de implementatie van participatietools. De projecten zullen naar verwachting eind 2024 zijn afgerond. Volgens de impactmeting is er sprake van social return op de SDG's, waarvan effecten ook na de Regio Deal zullen voortduren. De Regio Deal voorziet in een vrije ruimte voor initiatieven en proeftuinen. We streven ernaar wenselijke veranderingen te bewerkstelligen en waar mogelijk processen te versnellen. Dat stelt eisen aan de

manier waarop de partners in de Regio Deal de uitdagingen gezamenlijk aangaan. Op programmaniveau heeft het partnerschap met het Rijk, de provincie, de gemeenten en de projecten daarom veel aandacht.

Zuid-Hollandse Delta

Bij het sluiten van de Regio Deal in 2020 kreeg de samenwerking tussen de gemeenten Goeree-Overflakkee, Hoeksche Waard, Nissewaard en Voorne aan Zee concreet vorm. Samen met het bedrijfsleven, onderwijs, provincie, kennisinstellingen en het Rijk zijn ambitieuze plannen ontwikkeld. Daarmee wordt de brede welvaartsontwikkeling in de regio met ruim 300.000 inwoners versterkt.

Momenteel zijn 55 projecten in uitvoering of gereed met een totale waarde van € 21 miljoen inclusief private investeringen. Het Foodlab Hoekse Waard speelt een prominente rol in boerderijen- en voedseducatie en agrotecreatie en trekt meer bezoekers dan verwacht. De drie leerwerkbedrijven hebben leerlijnen afgestemd en nieuwe ontwikkeld. Hierdoor is concurrentie verdwenen en komen deelnemers eerder op de juiste plek terecht. Op de Campus Green Technology in Brielle is het onderwijs geheel gericht op de energietransitie. Nissewaard heeft een Zorgcampus, een praktijkleercentrum op het gebied van zorg en (onderwijs)innovatie. Samen met het Recreatieschap en ondernemers zijn de mogelijkheden tot recreatie in het buitengebied versterkt. Het waterstofstation nabij Stad aan het Haringvliet is gereed. Verder boekten we aantoonbare resultaten rondom bodem- en regeneratieve landbouw: we zien een gezondere bodem en meer voedingswaarde in de geteelde producten. Deze ontwikkeling kan mogelijk op nationale schaal van betekenis zijn.

Inmiddels wordt er gewerkt aan de Human Capital Agenda voor de Zuid-Hollandse Delta. De regio werkt aan concrete oplossingen voor zowel de grote tekorten op de arbeidsmarkt voor het regionale MKB als voor de bedrijven in het Haven Industrieel Complex van Rotterdam.

Zuidoost Friesland

De Regio Deal Zuidoost Friesland is een samenwerking van de gemeenten Heerenveen, Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland en Weststellingwerf, de provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân en het Rijk om de brede welvaart in de regio te versterken. Samen geven de partners, in samenwerking met de mienskip, een stevige impuls aan Zuidoost Friesland. Zo blijft dit unieke gebied een fijne plek om te leven, te werken, te ontmoeten én te bezoeken, nu en in de toekomst.

Deze Regio Deal concentreert zich rond twee pijlers. De pijler Vitale Kernen richt zich op het vergroten van de leefbaarheid en de brede welvaart in de regio. Binnen de pijler Veerkrachtig Landschap wordt gewerkt aan een meer robuust watersysteem, het versterken van natuur en biodiversiteit en verbeteren en vergroten van de recreatiemogelijkheden. Naast de pijlers zijn er ook verbindende thema's.

In 2023 zijn er grote stappen gezet: Burgerinitiatieven werden uitgevoerd, gebiedsontwikkelingsprojecten kwamen op stoom en is op diverse manieren gewerkt aan een duurzamere toekomst en de brede welvaart in de regio.

Een succesvol project waar dit jaar grote stappen zijn gemaakt is Bestemming Wolvega. Hiervoor is een intensief traject van burgerparticipatie gevolgd. Aan het eind van de rit is er een festival georganiseerd. Hier zijn uitkomsten van de inventarisatie gepresenteerd en nieuwe ideeën voor de uitvoering opgehaald. Eén van de uitkomsten was dat er behoefte is aan plekken om samen te

komen. Terwijl gezocht wordt naar een goede locatie voor een centrale ontmoetingsplek, zijn er alvast mobiele hangplekken voor jongeren gerealiseerd.

Binnen de pijler 'Veerkrachtig Landschap' is vertraging ontstaan. Dit komt o.a. door de coronapandemie, levertijden van materialen, weersinvloeden en het broedseizoen.. Daarom is er bij het Rijk verlenging van de Regio Deal aangevraagd, zodat ook deze projecten de gelegenheid krijgen om alles goed af te ronden.

Tranche 4

Noardwest-Fryslân

In de Regio Deal Regiodeal Noardwest-Fryslân 'In Nije Tiid' wordt gewerkt aan doelen zoals het realiseren van een vitalere economie in de regio, sterkere vitale kernen waarmee de kwaliteit van leven wordt versterkt. Er wordt daarnaast gewerkt aan een natuurinclusieve, circulaire en daarmee toekomstbestendige landbouw en meer duurzame energie. Tot slot heeft de Regio Deal tot doel om de samenwerking tussen de samenwerkende overheden een structureel karakter te geven.

Belangrijke mijlpaal in 2023 was het overeenkomen van een convenant tussen partijen voor deze Regio Deal in oktober 2023. Kort daarna heeft een Regio Deal-dag plaatsgevonden, dit evenement fungeerde als startschot. Bestuurders, volksvertegenwoordigers, beleidsbepalers, ondernemers en onderwijs uit de regio waren uitgenodigd voor deze succesvolle dag.

Tijdens het eerste kwartaal van 2024 wordt gewerkt aan een verdere uitwerking op het convenant in de vorm van een samenwerkingsovereenkomst en een programmaplan. Parallel hieraan wordt gewerkt aan een verdere concretiseringsslag van inspanningen en resultaten die bijdragen aan de doelen. Deze verdere uitwerkingen vinden plaats met betrokkenheid en inzet vanuit alle regiopartners. Tegen deze achtergrond worden ook de projecten en (governance) functies ingericht. Alles is er daarbij op gericht om in de eerste helft van 2024 de eerste projecten te laten starten en daarbij een toekenning van Regio Deal-middelen op projectniveau te laten plaatsvinden.

De Waddeneilanden

Op 1 november 2023 is het convenant getekend voor de Regio Deal De Waddeneilanden. Het Rijk, Provincie Fryslân, Provincie Noord-Holland en de vijf eilandgemeenten investeren de aankomende vier jaar samen 36 miljoen euro in projecten op het gebied van woningbouw, onderwijs, innovatief ondernemerschap, bereikbaarheid, duurzame energie en circulaire economie. De Regio Deal geeft een sterke impuls aan de brede welvaart op de eilanden en zet ontwikkelingen in gang die de draagkracht van de eilandgemeenten te boven gaan.

De eilanden willen meer passende woningen bouwen, maatschappelijke voorzieningen optimaliseren, nieuwe vormen van bedrijvigheid ontwikkelen, de continuïteit en kwaliteit van het onderwijs verhogen en het vervoer en eilander gebouwen (inclusief recreatiewoningen) verduurzamen. Op de eilanden worden ook initiatieven gestart ten behoeve van een gunstig ontwikkelklimaat voor een circulaire economie. De projecten en inspanningen zijn onderling met elkaar verbonden. Versterking van de samenwerking binnen de regio en tussen de eilanden is daarom cruciaal. Voor de Regio Deal De Waddeneilanden is de organisatie voor een groot deel ingericht. Dat betekent dat er een stuurgroep en een programmateam actief is en dat er afspraken met het regionale Planbureau (Planbureau Fryslân) gemaakt zijn over monitoring en lerende evaluatie. Met beide provincies wordt nog gewerkt aan nadere bestuurlijke afspraken over de

governance. Veel projecten zijn al in voorbereiding en zodra de afspraken met de provincies zijn gemaakt kunnen de eerste projecten, in samenwerking met verschillende partners, ook starten.

Zuid- en Oost-Drenthe II

De Regio Deal Zuid- en Oost- Drenthe heeft in 2023 het motto 'In volle vaart door voor brede welvaart in Zuid- en Oost-Drenthe' succesvol in de praktijk gebracht. Op 1 november 2023 is het convenant getekend voor de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe II. Er zijn een aantal lessen geleerd in de eerste Deal die zijn meegenomen naar Regio Deal II. Ten opzichte van deal I is er een onafhankelijk expertteam voor de inhoudelijke beoordeling van projecten en de uitvoering van projecten en programma's wordt integraler en (vooraf) met meer partijen opgepakt. Daarnaast is de stuurgroep triple helix opgezet met een afvaardiging van bedrijfsleven, zorg, onderwijs en een woningcorporatie. Inmiddels voelen meer dan 100 partners zich betrokken bij de regio en willen een bijdrage leveren aan de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe II. Voor de vier programmatische lijnen (economische structuurversterking, leven lang ontwikkelen, zorg en welzijn, en aantrekkelijke regio) en de twee flankerende thema's (samen met inwoners en regio aan de Duits-Nederlandse grens) is in 2023 de basis gevormd voor de verbindende en samenhangende programma's. In 2024 zullen deze programma's hun uitwerking krijgen, nadrukkelijk met de zes ministeries die het convenant ook hebben ondertekend.

Arnhem-Nijmegen (Groene Metropoolregio)

Het Convenant Regio Deal Gezonde Groene Groei van de regio Arnhem-Nijmegen is in november 2023 getekend. De provincie Gelderland werkt, als regiokassier, aan de uitwerking van een subsidieregeling. Er is een kwartiermaker aangesteld om de uitvoering van de Regio Deal te begeleiden. De benodigde governance structuur is opgezet en de formats om de subsidie aan te vragen zijn gemaakt en verspreid. Op 2 april 2024 gaat de subsidieregeling open. Deze Regio Deal kent zes programmalijnen, waaronder vijftien projecten zijn verdeeld. Alle betrokken partners zijn nog aan boord en hard aan het werk om de subsidieaanvragen voor te bereiden. Er zijn voornamelijk consortia die samenwerken vanuit de triple helix partijen. De projecten worden van een advies voorzien als verplicht onderdeel van de subsidieaanvraag. Op deze manier wordt geborgd dat het project binnen de Regio Deal past. Andere beoordelingscriteria zijn de impact op brede welvaart, regionale impact, schaalbaarheid, kwaliteit van het triple helix samenwerkingsverband, concreetheid en uitvoerbaarheid van de activiteiten en de robuustheid van de begroting.

Twente II

Op 1 november 2023 mocht Twente voor de tweede keer een convenant Regio Deal ondertekenen. In deze nieuwe Regio Deal ligt de focus op drie opgaven. De eerste opgave is druk op het regionale bedrijfsleven. Opgaven zoals de krapte op de arbeidsmarkt, besparen van energie, verduurzamen van de bedrijfsvoering en digitalisering zijn complex. Dit vraagt dat het brede MKB vanuit de eigen behoefte (beter) gebruik kan maken van de instrumenten, kennis en kunde die in (en buiten) de regio aanwezig zijn en/of in samenwerking met collega-ondernemers kan worden ontwikkeld.

De tweede opgave zet in op talent. Al het beschikbare talent is nodig. Een urgent probleem voor Twente is het tekort aan technisch geschoolde mensen op alle niveaus. Dit vraagt om het vroegtijdig interesseren van kinderen voor techniek en technologie in het primair- en voortgezet onderwijs en op latere keuzemomenten in hun opleiding en werkzame leven. Ook wordt ingezet op het verkleinen van de groep Ongekend Talent. Daar is gekozen voor twee focusgroepen: deeltijders die meer willen werken en nieuwkomers.

Derde opgave is de toegankelijkheid en houdbaarheid van de zorg onder druk door de vergrijzing en tekorten aan zorgpersoneel. De financiële, personele en maatschappelijke houdbaarheid van het zorgstelsel in Twente staan daarmee onder druk. Inzet op gezondheid, bestaanszekerheid, preventie (zelf, thuis en/of digitaal waar het kan), verbeteren van samenwerking in de zorgketen en toepassen van nieuwe technologieën zijn daarom nodig.

Voor elk van deze opgaves zijn regionaal en in triple helix verband, samen met de betrokken ministeries, programmacontouren opgesteld. Er is inzichtelijk gemaakt wat nodig is en dat geeft een gezamenlijk richting. Inmiddels zijn de eerste projecten onder de vlag van Regio Deal II goedgekeurd en in uitvoering gegaan.

Parkstad Limburg II

In de Regio Deal werken regio en de ministeries van EZK, SZW, JenV, OCW, LNV, VWS, IenW en BZK samen, ten behoeve van een langjarige aanpak om de regio vanuit een sociaaleconomische achterstandspositie structureel naar het Nederlandse gemiddelde te brengen. De regio heeft acht focusgebieden geselecteerd, om gebiedsgericht te werken aan de structurele verbetering van de leefbaarheid. Samen met een brede maatschappelijke coalitie wordt geïnvesteerd in de gezonde ontwikkeling van kinderen, het ontwikkelen van mensen richting arbeid en het verbeteren van de veiligheid. Hiermee moet een trendbreuk worden gerealiseerd in de overerving van sociaaleconomische achterstanden. Daarnaast zijn de kansen op het gebied van regionale economie, duurzaamheid/circulariteit en kansen die te maken hebben met de ligging aan de grens onderdeel van de aanpak. De Regio Deal haakt in op de inspanningen die al zijn ingezet in het kader van de vorige Regio Deal, het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV) en de regionale volkshuisvestelijke aanpak in de regio.

In 2023 zijn een 11-tal projecten geselecteerd voor een bijdrage uit de Regio Deal. Deze projecten zijn gericht op het verbeteren van de veiligheid in aangewezen focusgebieden en om te investeren in de leefbaarheid in 2 landelijk gelegen focusgebieden. Ook wordt de aanpak 'intensivering Kansrijke Start' en de 'VoorzieningenWijzer' gecontinueerd en wordt gestart met twee projecten in het kader van grensoverstijgende samenwerking. In 2024 wordt de uitwerking van de 6 overige focusgebieden verwacht, waarbij in de aanpak specifieke aandacht zal liggen op het verbeteren van de arbeidsmarktparticipatie, de veiligheid, de kansen van jongeren en het herstel van identiteit in oude mijnwerkerswijken. Tenslotte zal in 2024 het accent meer komen te liggen op projecten die de regionale economie versterken en bijdragen aan het nieuwe narratief van Parkstad.

Midden-Brabant

Op 1 november is de Regio Deal 'Ondernemen, innoveren en experimenteren met de mens centraal' van Midden-Brabant gestart. Deze Regio Deal kent acht projecten van mensgerichte vernieuwing, gericht op het bevorderen van de brede welvaart in de regio en ons land. Rijk, regio en provincie investeren gezamenlijk circa 37 miljoen euro. Midpoint Brabant coördineert de Regio Deal. Met de Regio Deal verbindt Midden-Brabant kennis en praktijk op deze opgaven in een nauwe samenwerking van het aanwezige bedrijfsleven met de Tilburg University, Avans Hogeschool, Fontys Hogeschool, ROC Onderwijsgroep en andere kennisinstellingen. Dit alles wordt stevig ondersteund door de overheden in de regio, zowel lokaal als provinciaal.

Om uitvoering te geven aan de Regio Deal is een multihelix samengestelde stuurgroep ingericht, ondersteund door een ambtelijke werkgroep. De stuurgroep bewaakt de voortgang van de Regio Deal en corrigeert waar nodig de koers richting brede welvaart.

In Q1 van 2024 zijn de eerste beschikkingen afgegeven voor de projecten die deel uitmaken van deze Regio Deal. De uitvoering van de eerste projecten is van start gegaan. De verwachting is dat in Q2 ook de beschikkingen voor de andere projecten kunnen worden verstrekt, zodat ook zij dan in volle vaart vooruit kunnen. In het kader van deze Regio Deal heeft demissionair minister Hugo de Jonge Tilburg en Waalwijk bezocht. Hij nam kennis van de aanpak en projecten tijdens een werkbezoek aan MindLabs in de Tilburgse Spoorzone en het gebied waar Waalwijk de elektrische binnenhaven Smart Port ontwikkelt.

Zuid-Limburg

Met het sluiten van de Regio Deal Zuid-Limburg is een belangrijk vliegwiel geïnstalleerd als kick starter voor:

- het verbeteren van veerkracht, gezondheid en gelijke kansen voor alle inwoners;
- het versnellen van de transitie in de chemische industrie naar een groene industrie met behoud en versterking van een gezond en prettig leefklimaat, versterken en behoud uniek nationaal Landschap Zuid-Limburg, met aandacht voor leefbaarheid in kernen & dorpen;
- het versterken van economische vitaliteit behouden en aantrekken van zowel praktisch als academisch geschoold arbeidspotentieel;
- Het binden en boeien van leerlingen in het funderende onderwijs om hen te behouden voor de groeiende Zuid-Limburgse arbeidsmarkt en haar grensregio.

Samen met 10 gemeenten, vele partners uit het maatschappelijk middenveld, het bedrijfsleven, de ministeries van BZK, I&W, VWS, LNV en EZK is er hard gewerkt aan het concretiseren van het programma. In november 2023 is dit beklonken met het ondertekenen van het convenant Regio Deal Zuid-Limburg.

De samenwerking binnen de regio heeft nu al merkbaar nieuwe impulsen opgeleverd. Het bewustzijn dat partijen elkaar nodig hebben in de opgaven waarvoor we staan, het opzoeken van de scherpte en concretiseren waar de regiopartners elkaar én het Rijk als partner nodig hebben. Inzicht, begrip en relatie ervaart de regio als cruciaal voor een vruchtbare samenwerking met het Rijk. Dankzij verschillende werkbezoeken hebben verschillende departementen aan den lijve ondervonden wat er speelt in het gebied, en ervaart de regio dat de betrokkenheid van het Rijk bij Zuid-Limburg is vergroot. De aanwezigheid in en contacten met Zuid-Limburg lijken tegelijkertijd een toegevoegde waarde te hebben voor de departementen. De specifieke context van Zuid-Limburg is immers onderscheidend en vraagt eigen aanpak die past bij een Europeesgerichte grensregio. Kortom: de eerste ervaringen met de intensievere samenwerking tussen Rijk en regio zijn veelbelovend in Zuid-Limburg.

ZaanIJ II

De Regio Deal ZaanIJ: Groen en Meedoen vormt een uitbreiding op de Regio Deal ZaanIJ I. Doel van de tweede Regio Deal in het gebied ten noorden van het IJ – stadsdelen Amsterdam-Noord, Zaandam-Oost en Oostzaan – is om een ‘metropool van twee snelheden’ te voorkomen. Niet alle gebieden rondom Amsterdam profiteren immers mee van de (economische) voorspoed van de stad, en soms worden de verschillen tussen gebieden juist groter. De wijken waar een stapeling van sociaaleconomische achterstanden, gezondheids- en veiligheidsproblematiek extra voelbaar is krijgen aandacht in deze Regio Deal. Met de toekenning van de tweede Regio Deal kunnen allereerst interventies gericht op het tegengaan van sociale ontwrichting en ondermijning worden uitgebreid van de wijken Poelenburg en Peldersveld naar heel Zaandam-Oost. Dit is ontzettend hard nodig om

bewonersmeldingen van woonoverlast, woonfraude en overbewoning snel en effectief op te volgen, in de omliggende wijken zijn al 'waterbedeffecten' zichtbaar van de regelgeving en handhaving in Poelenburg en Peldersveld. Zaandam-Oost is ook onderdeel van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV). De regio leerde in de vorige Regio Deal al actief van elkaars ondermijningsaanpak op het niveau van stadsdelen of gemeenten. Het leren op regionale schaal vormt nu één van de doelstellingen van de nieuwe Regio Deal ZaanIJ Groen en Meedoen.

Ondertussen is de Regio Deal ZaanIJ Groen en Meedoen voortvarend gestart. Donderdag 7 maart 2024 was er de Regionale Bestuurlijke Startbijeenkomst. Naast het inrichten van de kassiersfunctie en de governance voor de samenwerking binnen de regio, zijn concrete interventies gedefinieerd en uitgewerkt. Hiervan zijn er reeds een aantal gestart, zoals een Taskforce Tuttifruttdorp in Amsterdam-Noord. Deze Taskforce moet zorgen voor een betere samenwerking op wijkniveau, waardoor vroegtijdig ingrijpen in zorg- en veiligheidsproblematiek in de wijk makkelijker wordt. De Regio Deal ZaanIJ Groen en Meedoen gaat zich tot slot richten op meer groene ontspanningsmogelijkheden op loop- of fietsafstand en een laagdrempelig(er) aanbod van baankansen.

[Nieuw Land \(Almere-Lelystad\)](#)

De Regio Deal Nieuw Land is van start gegaan op 1 november 2023. De opgave voor de regio is om de economische kracht van de regio te versterken door de energietransitie ('Tech & Transitie') als economische kans te omarmen. Het plan bestaat uit een grote impuls voor technische onderwijs, de ontwikkeling van drie innovatiehubs (voor elektrificatie, semicon en duurzaam bouwen) en het opzetten van een triple helix organisatie in de regio. De regio doet dat samen met bedrijfsleven, onderwijsinstellingen in de regio en de Provincie Flevoland, gemeente Almere en gemeente Lelystad.

Op dit moment is de regio in de fase van het kwartiermaken. Dat proces bestaat uit drie sporen:

- a. Ontwikkeling governance. De Regio Deal is een nieuwe regionale samenwerking in Flevoland. Daarvoor wil de regio niet over één nacht ijs gaan: we nemen de tijd om samen met alle stakeholders de governance goed en duurzaam in te richten. Ook met in het achterhoofd dat deze Regio Deal toewerkt naar een duurzame triple helix organisatie voor de regio.
- b. Werkplan Tech & Transitie onderwijs. Samen met de onderwijspartijen en bedrijven ontwikkelt de regio een aanpak om het onderwijs op MBO en HBO niveau een boost te geven.
- c. Verkennen innovatiehubs. Voor de ontwikkeling van de innovatiehubs werkt de regio samen met de industrie en kennisinstellingen. In januari is daarvoor een werkatelier georganiseerd voor semicon, en in april zal een werkatelier georganiseerd worden voor het thema elektrificatie.

Na de zomer van 2024 zal de governance ingericht zijn en is een start gemaakt met het Tech & Transitie onderwijsplan. Begin 2025 hoopt de regio te kunnen starten met de implementatie van de eerste twee innovatiehubs.

Mainstage (MRA)

Deze Regio Deal richt zich samen met ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden op innovatie, onderzoek en opleidingen in de evenementenbranche. Inwoners van de Metropoolregio Amsterdam (MRA) met interesse in de evenementensector of die een steuntje in de rug nodig hebben, kunnen meedoen aan het programma. De komende vier jaren wordt vanuit de Human Capital lijn aan 5000 - 8000 deelnemers, waarvan ongeveer 500 jongeren die een kans nodig hebben, de mogelijkheden geboden om de evenementenbranche te leren kennen en om een beter beeld te vormen bij wat werken in de evenementenbranche betekent. Daarvoor wordt in multiple-helix verband de samenwerking gezocht en gevonden in een programma aanpak.

Het programma is gericht op de educatieve en duurzame ontwikkeling van talent met interesse in een carrière in de evenementenbranche. Vanuit het kernprincipe Leven Lang Ontwikkelen streeft dit programma naar een synergetische relatie met de sector, waarin actieve betrokkenheid bij maatschappelijke kwesties en het bieden van kansen aan individuen centraal staan.

Daarnaast wordt er ingezet op innoveren binnen de evenementenbranche. Om oplossingen voor de uitdagingen van de toekomst dichterbij te brengen, gaat de regio binnen het innovatieprogramma startup/scale-up samenwerkingen aan én is er ruimte voor de inbreng van ideeën van de partners. Met werkteams worden start- en scale-ups intensief begeleid in het doorontwikkelen van hun idee.

Tot slot worden de resultaten en de opgedane kennis gedeeld via de trade lijn. Ondernemers uit de MRA krijgen de kans om hun nationale en internationale netwerken te versterken en succesvolle bedrijfsmodellen verder op te schalen.

In 2023 heeft een aanjaag- en pilotfase plaatsgevonden, waarin de eerste drie Fieldlabs zijn georganiseerd. De eerste ongeveer 100 deelnemers hebben geleerd over werken in de evenementenbranche bij de evenementen Mysteryland, Dutch Grand Prix Zandvoort en Awakenings in de Ziggodome tijdens het Amsterdam Dance Event.

North Sea Port District

De Regio Deal North Sea Port District richt zich op het gebied dat zich uitstrekt van Vlissingen tot aan Gent, met steden als Terneuzen en Zelzate ertussen. Dit gebied biedt kansen voor Nederland, vooral op het gebied van het verduurzamen van de industrie. Tegelijkertijd is er aandacht nodig voor de leefbaarheid. Daarom investeert de regio in het creëren van een aantrekkelijke en gezonde leefomgeving, het aantrekken van talent en het verbeteren van de bereikbaarheid. De uitvoering van de Regio Deal begint in 2024, met projecten zoals Kernegezond in Terneuzen, de groen structuurplannen in de kernen rond de haven, het koppelingsgebied 's Heerenhoek en de aanleg van een voedselbos in Sluiskil. In 2023 en tot op heden is de overdracht van financiering vanuit de overheid naar de partners een belangrijk aandachtspunt. Samenwerking tussen partners, zowel binnen als buiten Nederland, krijgt veel aandacht, vooral in het kader van de koppelingsgebieden en het creëren van aantrekkelijke en gezonde steden en dorpen.

Rotterdam Zuid II

De nieuwe Regio Deal voor Rotterdam Zuid is in het najaar 2023 ondertekend en inmiddels is de uitvoering gestart. Er zijn twee nieuwe pijlers toegevoegd ten opzichte van de Regio Deal Rotterdam Zuid I. De eerste is Thuisbasis op Orde, een pijler die zich met name richt op het voorkomen van achterstanden bij kinderen als ze op school komen. De tweede is een pijler Veilig. Hoewel veiligheid altijd is benoemd als randvoorwaarde voor het slagen van het NPRZ, is het met deze deal ook een volwaardige pijler geworden. Binnen de Regio Deal ligt de nadruk op preventie en op de aanpak van

winkelstraten die dreigen af te glijden. Daarnaast is er met deze deal geld beschikbaar gekomen voor participatie en onderzoek. Zo worden in 2024 de voorbereidingen getroffen voor een Burgerberaad. Binnen de bestaande pijler Werk blijft de inzet op extra werkconsulenten onderdeel van de aanpak, maar worden ook nieuwe interventies ingezet die belemmeringen om aan het werk te gaan kunnen weghalen. Denk aan kinderopvang en inkomenszekerheid bij de overgang van de bijstand naar werk. Binnen de pijler School wordt ingezet op het ondersteunen van scholen om de werkdruk te verminderen en de kwaliteit van de les te verbeteren. Daarnaast worden met werkgevers afspraken gemaakt over AanDeBak-garanties, waarbij jongeren die een opleiding kiezen in een tekortsector gegarandeerd een aanbod voor werk krijgen na hun opleiding.

[Den Haag Zuidwest II](#)

Bewoners van Den Haag Zuidwest verdienen dezelfde kansen als de gemiddelde Hagenaar op het gebied van onderwijs, wonen, zorg en bestaanszekerheid. Met de Regio Deal Den Haag Zuidwest II worden twee belangrijke randvoorwaarden voor die ambitie bestendigd na de afloop van de eerdere Regio Deal: het versterken van het sociaal weefsel rondom ontmoetingsplekken, 'plinten' (in de wijk) of wijkbedrijven en het bieden van perspectief op werk. De gedachte is dat als het contact tussen bewoners onderling en met de overheid niet verbetert, alle pogingen om welvaart en welzijn in de wijk in 'onvruchtbare grond' vallen. Dankzij de Regio Deal kan er gewerkt worden aan een fijnmazig netwerk van mogelijkheden voor ontmoeting.

De uitwerking van de Regio Deal Den Haag Zuidwest II startte in 2023 met een keuzeprocess, waarin een selectie uit het totaalpakket van beoogde interventies werd gemaakt. In september 2023 werd het convenant Regio Deal 4e tranche ondertekend. Lessen uit de eerdere Regio Deal zijn meegenomen naar deze Regio Deal, onder andere een sterkere focus op de twee randvoorwaarden en de keuze voor impact op buggy- en rollatorafstand van elke bewoner. Het uitvoeringsplan dat hoort bij het Nationaal Programma Zuidwest (NPZW) is opgesteld met alle partners uit de Alliantieraad en bewoners van Zuidwest. Kernindicatoren voor monitoring en sturing zijn uitgewerkt. In de loop van 2024 volgt de verdere voortgangssystematiek en de uitwerking van de subindicatoren waarop gestuurd zal worden.